

Український філософ Григорій Савич Сковорода

До 300-річчя від дня народження.

Список рекомендованої літератури

Книги

Твори Григорія Сковороди

1.Сковорода Г. Твори: у 2 т. / Григорій Сковорода; передм. О.Мишанича; перекл. із староукр. М. Кашуби, В. Шевчука; відпов. ред. М. Сулима; ред. колег.: М. Жулинський, М. Сулима, О. Прицак [та ін.]. – 2-ге вид., випр. – К.: ТОВ «Видавництво» Обереги», 2005. – (Київська бібліотека давнього українського письменства. Студії; Т.5-6)

Т.1: Поезії. Байки, Трактати. Діалоги. – 528 с. –(Студії; Т.5)

Т.2: Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи – 478 с. –(Студії; Т.6)

2. Сковорода Г. Вибрані твори: у 2 т. / Г. Сковорода; упоряд., підгот. текст. та приміт. Б.А. Деркача; худож. В.Я. Чебанік. – К.: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1972

Т.1: Із філософських творів. Додатки: М.І. Ковальський Життя Григорія Сковороди. – 277с. : портр.

Т.2: Сад божественных песней...». Басни харьковскія. Інші твори. – 271 с.: портр.

3. Сковорода Г. Літературні твори / Григорій Сковорода; вступ. стат., упорядк. текст. і приміт. Б.А. Деркача. – К.: Наукова думка, 1972. – 436 с.: іл. – (Академія наук Української РСР)

*Літературна спадщина **Сковороди** досить розмаїта і багата. Це філософські і педагогічні трактати, проповіді, притчі, байки, оригінальна (написана старокнижною і латинською мовами) і перекладна поезія тощо. На жаль, не всі вони дійшли до наших днів. Важливим і показовим є те, що майже в кожному творі поєднується **Сковорода-філософ** і **Сковорода-художник слова** водночас. До книги увійшли твори: «Сад божественних песней...», байки, деякі інші твори («Похвала астрономії», «Розмова про премудрість» та інші), а також листи.*

4. Сковорода Г. Розмова про істинне щастя / Г.С. Сковорода; перекл. україн., приміт. В.О. Шевчука. –Харків: Прапор, 2002. – 280 с.

*Книгу склали поезії, байки, філософські трактати, діалоги, притчі та афоризми великого українського мислителя, богослова, філософа, письменника-гуманіста, просвітителя і педагога **Г.С. Сковороди (1722-1794)**. Написані книжною староукраїнською мовою, тут вони подаються в перекладі новою українською літературною мовою. Передмовою взято відому працю Д.І. Багалія (1857-1932) «Український філософ **Григорій Савич Сковорода**».*

Книги про життєвий і творчий шлях Григорія Сковороди

5. Головаха І., Стогній І. Філософ-гуманіст Г.С. Сковорода / І. Головаха, І. Стогній. – К.: Видавництво політичної літератури, 1972. -75 с.

*Про життєвий шлях та ідейну спадщину видатного українського мислителя розповідають у брошурі автори. Показують, яку роль відіграв **Сковорода** в розвитку не тільки української, але й світової науки і культури, розглядають основні періоди його важкого, але славного життя, розкривають джерела оригінальної філософської системи мислителя та її значення як для свого часу, так і для наступних поколінь.*

6. Гоян В. Предтеча: Г. Сковорода – зодчий духовного храму, творець власної філософської системи про «дві натури» та «три світи» // Гоян В. Провісники: есе. – К.: Веселка, 2011.- С.15-18

7. Григорій Сковорода: про видатного просвітителя, гуманіста, філософа, педагога, поета // Давня українська література: навчальний посібник для студ. філолог. факультетів університетів. / за ред. проф. М.С. Грицяя. – К.: Вища школа, 1978. – С.376-394.

*Творчість **Григорія Сковороди** посідає значне місце в історії розвитку художньої літератури, філософської та педагогічної думки в Україні. Його художньо-мистецька спадщина відіграла помітну роль у становленні і розвитку української літератури. У підручнику подається детальна і всебічна характеристика творчості **Григорія Сковороди**.*

8. Історичні праці. Предтечі національного відродження. Сковорода //Єфремов С. Історія українського письменства /С. Єфремов; художн. щформл. В.М. Штогриня. – К.: Феміна, 1995.- 21-222

*Застосувавши соціологічний принцип у прочитанні літературних явищ, автор книги створив наукову номенклатуру українського письменства, до якої включено і видатного філософа та мислителя **Григорія Сковороду**.*

74.03(4Укр)

9. Калуська Л. Видатні українські педагоги : Г. Сковорода, Г. Ващенко, С. Русова, В. Сухомлинський, М. Стельмахович / Л. Калуська .- Тернопіль : Мандрівець , 2008 .- С. 7-47 : б.к. [1019б.к.]

*У цьому виданні представлено короткі інформативні відомості про основні життєві віхи, наукову і творчу діяльність **Григорія Сковороди**, Григорія Ващенка, Софії Русової, Василя Сухомлинського та Мирослава Стельмаховича. Подано добірку узагальнених думок з різних освітянських проблем, їх висловлювання, перелік творів і публікацій про них.*

94(477)

10. Рассоха І.М. Справжність Велесової книги: науковий доказ / І.М. Рассоха .- К. : Український пріоритет , 2018 .- 320 с.: іл. .- 978-617-7398-73-7 : бк [3135бк]

*Ця книга містить не тільки вичерпний науковий доказ справжності Велесової книги - вона змінює загальне бачення всієї історії України. Читач дізнається про власну пам'ять українців про своє давнє минуле: про походи кімерійців і "народів моря", про величне місто Голунь/Гелон, фібули зарубінецької культури, антське місто Вороніж, боротьбу бродників за волю "проти варягів і греків", язичницьке місто Самарь, спадок Яна Гуса, таємну організацію кобзарів, Кахтирі як народний самовидавець, з нового боку відкриє **Г.С. Сковороду** та **Т.Г. Шевченка**, роль Харкова в історії України... і оцінить постійні спроби російських спецслужб та їхніх запродавців спотворити і приховати це наше славне минуле. Для всіх, кого цікавить історія України.
23.01.2019*

84.4Укр

11. Табачин Т. Над Ворсклою-рікою : віршована повість / Т. Табачин .- Івано-Франківськ : Сімик , 2004 .- 130с.: фотогр. .- 966-8067-36-3 : бк [2003бк]

*Це друга книга задуманої автором трилогії про видатних діячів української культури: Тараса Шевченка, Івана Котляревського і **Григорія Сковороду**.
01.12.2013*

12. Філософія Григорія Сковороди / Відповід.редакт. член-коресп. АН УРСР В.І. Шинкарук. – К.: Наукова думка, 1972. – 311 с.

*У книзі досліджується етико-гуманістична концепція мислителя, який протягом усього життя шукав відповіді на питання про сутність людини, про умови досягнення нею щастя. Автори аналізують своєрідність філософського та художнього мислення українського гуманіста. Філософія і творчість **Сковороди** висвітлюються на основі дослідження суспільного життя на Україні XVIII ст.*

13. Хінкулов Л. Григорій Сковорода (1722-1794) // Хінкулов Л. Літературні зустрічі: розповіді про письменників у Києві. – К.: Радянський письменник, 1980. – С. 18-21

*Книга являє собою літературну історію Києва, викладену виді беллетризованих нарисів про письменників, які мешкали, або бували в цьому місті, в тому числі і **Григорія Сковороду**. Автор вказує на вулиці, дома, куточки міста, пов'язані з іменами української, зарубіжної літератур.*

87

12. Чижевський Д. Філософія Г.Сковороди. / Д. Чижевський .- Харків : Прапор , 2004 .- 272с. : 13.18 [69422,69423]

Філософія **Г.С. Сковороди** є однією з найвідоміших праць видатного українського вченого Дмитра Чижевського (1894-1977) Уперше вона побачила світ ще 1934 року. Чижевський схильний розглядати філософію **Сковороди** як справжню серцевину нашої інтелектуальної традиції. «**Сковорода**», - писав він, - є останній представник українського духовного барока, з другого боку, він – український «передромантик»: але бароко то романтика – саме ті періоди духовної історії, що наклали на український дух найсильніший відбиток. Отож, **Сковорода** стоїть у центрі української духовної історії...»У книзі автор на багатому джерельному матеріалі досліджує засади сквородинської метафізики. Антропології, гносеології, етики.

13. Шевчук В. Григорій Сковорода – людина, мислитель, митець / / Шевчук В. Дорога в тисячу років: роздуми, статті, есе. – К.: Радянський письменник, 1990. –С. 209-227.

Зі сторінок цієї книги з глибин віків долине до читача відлуння подій, змальованих у «Повісті врем'яних літ», постануть шляхи, що ними простувала українська поезія від XI століття. Читач знайде тут оповідь про Київську академію, письменників України XVI-VIII століть (С. Кленовича, І. Вишенського, Ф. Прокоповича, **Г. Сковороду**), про загадки літопису Самійла Величка та багато іншого.

Статті

14. Мартич Р. Філософсько-релігійна концепція живого в системі поглядів Григорія Сковороди / Р. Мартич // Українська мова і література в школах України .- 2015 .- № 4 .- С. 7-10

15. Градовський А., Галушко М. Творчість Г. Сковороди у контексті європейського бароко / А. Градовський, М. Галушко // Українська література в загальноосвітній школі .- 2015 .- № 4 .- С. 6-9

16. Галина Усатенко : "Сковороду потрібно вивчати більше" // Українська мова та література .- 2016 .- № 7-8 .- С. 7-17

17. Бурлетова І.І. Григорій Сковорода - музикант / І.І. Бурлетова // Мистецтво в школі .- 2016 .- № 11 .- С. 32-35

18. Романовська А.І. "Філософія серця" Григорія Савича Сковороди / А.І. Романовська // Вивчаємо українську мову та літературу .- 2017 .- № 1-2 .- С. 42-46

19. Філософ, якого "не впіймав світ" : про проведення Всеукраїнських Сковородинських навчань "Пізнай себе" // Завуч .- 2017 .- № 17 .- С. 4-9

20. Мандрівний мудрець : 295 років від дня народження Григорія Сковороди // Шкільна бібліотека .- 2017 .- № 11 .- С. 36-41

21. Лукевич-Мініна І. Розмова про подорожнього (постать Григорія Сковороди) : урок вивчення нового матеріалу / І. Лукевич-Мініна // Українська мова та література .- 2020 .- № 7-8 .- С. 38-51

22. Скоробагата Н.І. Григорій Сковорода як символ мудрості української землі : огляд життя і творчості, 9 клас / Н.І. Скоробагата // Вивчаємо українську мову та літературу .- 2020 .- № 31-33 .- С. 41-45

23. Безрук К., Ковальчук Г., Кучинська Н. Дорогами Григорія Сковороди : круглий стіл / К. Безрук, Г. Ковальчук, Н. Кучинська // Завуч .- 2022 .- № 1-2 .- С. 78-93